

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Schoolstraat 33 te Schilde

Initiatiefnemer: DCA NV

Projectleiding: Vanessa Vander Ginst

Erkend archeoloog: Laurane Dupont

Auteurs: Laurane Dupont

Foto's en tekeningen: Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2020, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1	Bureauonderzoek	p. 3
1.1	Beschrijvend gedeelte	p. 3
1.1.1	Administratieve gegevens	p. 3
1.1.2	Archeologische voorkennis	p. 6
1.1.3	Onderzoeksopdracht	p. 7
	Vraagstelling	p. 7
	Randvoorwaarden	p. 8
	Beschrijving geplande werken	p. 8
	<i>Huidige situatie</i>	p. 8
	<i>Geplande werken</i>	p. 9
1.1.4	Werkwijze en motivering bronselectie	p. 12
1.2	Assessmentrapport	p. 13
1.2.1	Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 13
1.2.2	Historische beschrijving van het projectgebied	p. 19
	<i>Algemeen</i>	p. 19
	<i>Cartografisch</i>	p. 19
1.2.3	Archeologisch kader van het projectgebied	p. 25
1.2.4	Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 27
1.2.5	Beantwoording onderzoeksvragen	p. 28
Hoofdstuk 2	Programma van maatregelen	p. 30
2.1	Administratieve gegevens	p. 30
2.2	Gemotiveerd advies	p. 32
2.3	Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p. 33
2.3.1	Aanleiding van het vooronderzoek	p. 33
2.3.2	Resultaten bureauonderzoek	p. 33
2.3.3	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p. 33
2.3.4	Onderzoeksmethode en strategie	p. 36
2.3.5	Onderzoekstechnieken	p. 39
2.3.3	Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	p. 39
Bibliografie		p. 41

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: **2020E31**

Aanleiding: De opgemaakte archeologienota kadert in een vergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen voor een terrein gelegen buiten de vastgestelde archeologische zones met een totale oppervlakte van ca. 3690 m². Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m² of meer bedraagt (Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).

Erkend archeoloog: Laurane Dupont (OE/ERK/Archeoloog/2015/000212)
Studiebureau Archeologie bvba (OE/ERK/Archeoloog/2015/00002)

Actoren: Laurane Dupont

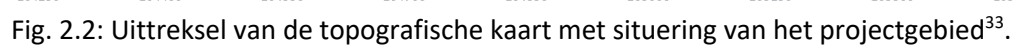
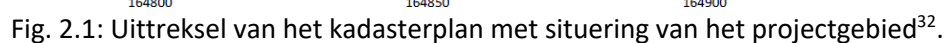
Locatie: Schilde, Schoolstraat 33 (fig. 1.1 t.e.m. 1.6)
Bounding box: punt 1: x= 164823 , y= 214036
punt 2: x= 164906, y= 214118

Schilde, Afd. 2, sectie C, perceelnummer 30P3

Relevante termen³¹: Bureauonderzoek, Kempen, buitengebied

Verstoorde zones: De bestaande bebouwing en verharding.

³¹ Thesaurus: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

³³ Onderliggende kaartlaag: AGIV.

2.2 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan gesteld worden dat het terrein een laag potentieel bezit voor de aanwezigheid van (artefacten)vindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars). Het projectgebied beslaat een redelijk vlak terrein gelegen op het interfluvium tussen de Kleine Beek en de Zwanebeek. Er zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van gradiënten (droge oevergronden langs vennen/beken) in het paleolandschap ter hoogte van het projectgebied. Het ontbreken van een dergelijk ecologisch-strategisch interessante locatie resulteert in een eerder laag potentieel voor de aanwezigheid van (artefacten)vindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars).

Naar latere occupaties toe (vertegenwoordigd door grondsporensites), creëert de hogere en drogere positie in het landschap wel een gunstige parameter. De bodemkaart geeft geen informatie over de aanwezige bodems ter hoogte van het projectgebied maar de omgeving karteert droge zandbodems met een dikke humus A-horizont. Dit kan een goede bewaring van het oude loopvlak aangeven (als deze niet werd opgenomen in de ploeglaag). Historische kaarten tonen het projectgebied tot in de 19de eeuw als akkerland. De periode hierna luidt het begin van het bebouwd perceel in dat wordt uitgebaat als jongensschool en later als basisschool. De hiermee gepaard gaande bebouwing kan het archeologisch bodemarchief (gedeeltelijk) verstoord hebben.

Besluitend kan gesteld worden dat de aan - of afwezigheid van een site binnen het projectgebied aan de hand van het bureauonderzoek niet uitgesloten kan worden. Verder onderzoek is noodzakelijk om concretere informatie in te winnen over de al dan niet aanwezigheid van een archeologische site binnen de contouren van het projectgebied. Momenteel is archeologisch vervolgonderzoek op het terrein echter niet mogelijk omdat het terrein nog deels bebouwd is. Dit creëert een praktische onmogelijkheid voor het uitvoeren van een vervolgonderzoek met ingreep in de bodem doordat het kosten-batengewijs ongunstig is voor de initiatiefnemer om een in twee delen gesplitst onderzoek uit te voeren. Op basis van de bovengenoemde redenen zal een programma van maatregelen voor een vervolgonderzoek in **uitgesteld traject** worden voorgesteld.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Aanleiding van het vooronderzoek³⁴

De initiatiefnemer wenst de bestaande bebouwing te slopen ten behoeve van een nieuw gebouw met een totale footprint van ca. 1640 m² voorzien van een ondergrondse parkeergarage met een oppervlakte van ca. 915 m². De geplande werken zullen een impact op de bodem betekenen van tussen de 0,5 en 5 m onder het maaiveldniveau. Archeologisch relevante waarden kunnen hierdoor in het gedrang komen.

2.3.2 Resultaten bureauonderzoek

Op basis van de verzamelde aardkundige en historische gegevens kan worden geconcludeerd dat het onderzoeksterrein een potentieel omsluit voor interessante en relevante archeologische waarden.

Het projectgebied beslaat een redelijk vlak terrein gelegen op het interfluvium tussen de Kleine Beek en de Zwanebeek. Er zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van gradiënten (droge oevergronden langs vennen/beken) in het paleolandschap ter hoogte van het projectgebied. Het ontbreken van een dergelijk ecologisch-strategisch interessante locatie resulteert in een eerder laag potentieel voor de aanwezigheid van (artefacten)vindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars).

Naar latere occupaties toe (vertegenwoordigd door grondsporensites), creëert de hogere en drogere positie in het landschap wel een gunstige parameter. De bodemkaart geeft geen informatie over de aanwezige bodems ter hoogte van het projectgebied maar de omgeving karteert droge zandbodems met een dikke humus A-horizont. Dit kan een goede bewaring van het oude loopvlak aangeven (als deze niet werd opgenomen in de ploeglaag). Historische kaarten tonen het projectgebied tot in de 19de eeuw als akkerland. De periode hierna luidt het begin van het bebouwd perceel in dat wordt uitgebaat als jongensschool en later als basisschool. De hiermee gepaard gaande bebouwing kan het archeologisch bodemarchief (gedeeltelijk) verstoord hebben.

2.3.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en de inschatting van het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

De volgende onderzoeksvragen zijn hierbij van belang:

- Welke zijn de waargenomen bodemhorizonten (beschrijving en duiding)?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?

³⁴ Voor een gedetailleerde en met plannen geïllustreerde omschrijving van de geplande werken, zie paragraaf 1.1.3 *Beschrijving van de geplande werken*.

-
- Op welke diepte(s) zit het archeologisch vlak?
 - Zijn er tekenen van erosie?
 - Wat is de relatie tot de bodem en de eventuele archeologische sporen?
 - Zijn er archeologische sporen en/of vondstenconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied? Indien ja, wat is de afbakening hiervan in tijd en ruimte?
 - Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
 - Zijn er sporen uit één of meerdere periodes aanwezig?
 - Is verder archeologisch onderzoek nodig? Zo ja, welke zones komen in aanmerking voor het vervolgonderzoek?

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek konden geen volledig verstoorde zones zonder relevante archeologische waarden worden vastgesteld. Het volledige plangebied, met een oppervlakte van 3690 m², werd dan ook geselecteerd voor verder onderzoek (zie fig. 2.3.).

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie is gegenereerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

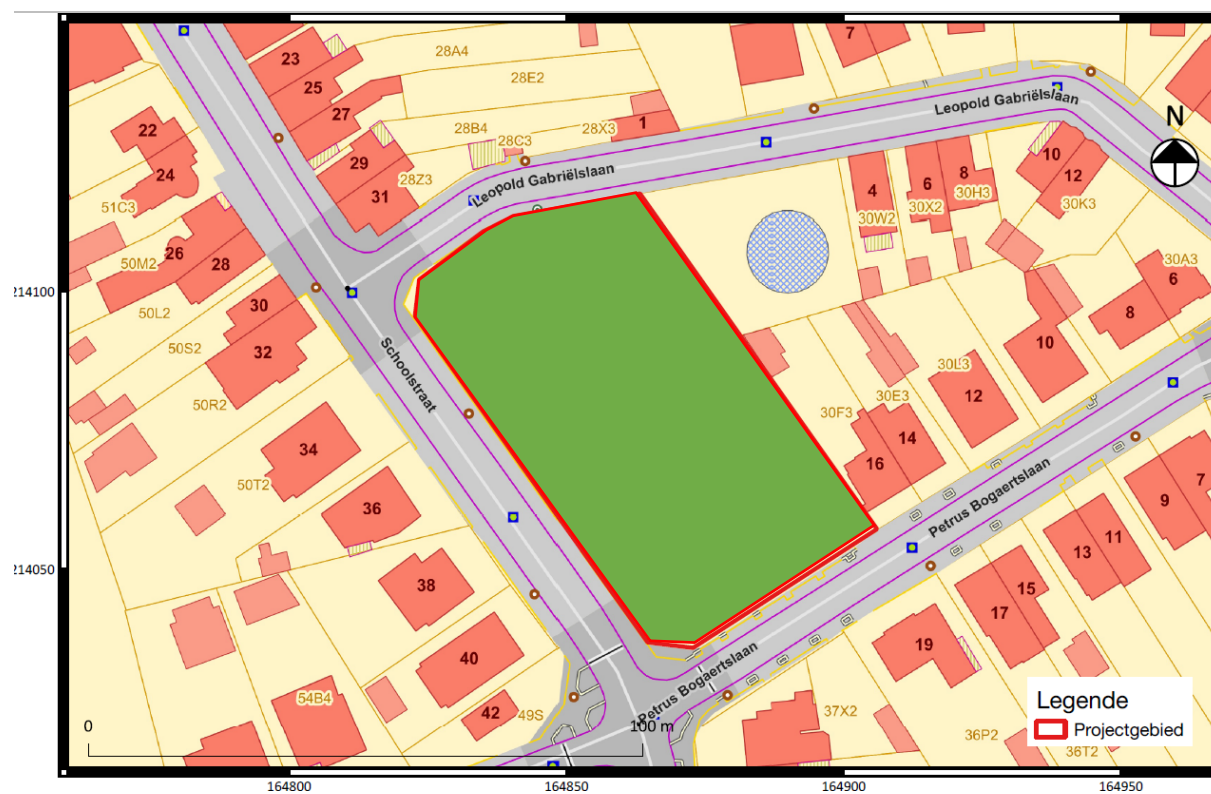

Fig. 2.3: Syntheseplan met aanduiding van de zone voor verder onderzoek (groen).

2.3.4 Onderzoeksmethode en -strategie

De keuze van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, worden gebaseerd op de volgende vier criteria:

- 1° Is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?
- 2° Is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
- 3° Is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
- 4° Is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen, omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient erop gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uitmaken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren. Dergelijk onderzoek is niet nuttig en niet noodzakelijk. Op het terrein in kwestie is dit niet moeilijk uit te voeren door de aanwezigheid van ondergrondse funderingen.
Veldkartering	Nee	Het vergunningsgebied is op dit moment volledig bebouwd en verhard. Veldkartering is bijgevolg momenteel onmogelijk en na de sloop zinloos.
Landschappelijk booronderzoek	Neen	Op basis van de vooropgestelde archeologische verwachting blijkt het zeker noodzakelijk/nuttig om de aardkundige opbouw van het terrein te verifiëren en ook de opbouw van het bodemarchief en voorkomen van archeologische lagen. Deze methode is echter overbodig daar het terrein bebouwd is en de gewenste data efficiënter gegenereerd kan worden aan de hand van de bodemprofielen aangelegd tijdens de

		werfbegeleiding en een proefsleuvenonderzoek waarbij zowel de bodemopbouw als de aanwezigheid van eventueel aanwezige historische lagen kan worden geverifieerd.
Landschappelijke profielputten	Nee	Er wordt de voorkeur gegeven aan een onderzoek met proefsleuven, waarbij meteen zowel de bodemopbouw als de aanwezigheid van eventueel aanwezige historische lagen worden geverifieerd.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefsleuven	Ja	Deze onderzoekstechniek biedt een beter ruimtelijk overzicht dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Aangezien er geen complexe verticale stratigrafie wordt verwacht, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Deze methode kan eventuele grondsporen aan het licht brengen, alsook inzicht bieden in de

		eventueel aanwezige archeologische niveaus. Om een uitspraak te kunnen doen over de totaliteit van het projectgebied, is het nodig om een groter percentage van het terrein te onderzoeken (12,5%). Hoewel dit resulteert in een grotere schadelijke impact op het bodemarchief, is deze techniek niet overdreven destructief. Verder onderzoek aan de hand van proefsleuven is noodzakelijk om de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein te bevestigen.
Archeologische sloopbegeleiding	ja	Aangezien er sprake is van historische bebouwing is die gesloopt dient te worden en er onvoldoende kennis is over mogelijke voorlopers van het gebouw dient voorafgaand aan het reguliere vervolgonderzoek (d.m.v. proefsleuven) tevens een archeologische begeleiding van de sloopwerkzaamheden te gebeuren. Bij de begeleiding wordt extra aandacht geschonken aan de ondergrondse relictten van 19de-eeuwse relictten van bouwkundig erfgoed.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord. Op basis van bovenstaande afwegingen wordt een vervolgonderzoek in uitgesteld traject geadviseerd. Het uitgesteld traject bestaat uit een **archeologische begeleiding van de sloopwerkzaamheden**, gevolgd door een **proefsleuvenonderzoek** (onder voorbehoud).

De begeleiding dient te aan te vangen wanneer men het maaiveld bijna bereikt heeft met de sloop. Met het opschonen van de werf van puin en afbraakresten kunnen onder begeleiding eventueel oudere muren en structuren die dagzomen reeds gedetecteerd worden. In deze fase dienen eventueel aanwezige oudere kelders en ondergrondse structuren nog bewaard te blijven. Vloeren kunnen eventueel wel verwijderd worden. Hierbij moet dan aandacht besteed worden aan het eventueel voorkomen van oudere vloeren of andere structuren. Bomen dienen te worden gekapt maar nog niet ontstronkt.

Met het voortschrijdend inzicht van de resultaten bij de werfbegeleiding en op basis van de concrete situatie op het terrein, dient de erkend archeoloog in te schatten of een vervolgonderzoek d.m.v. proefsleuven al dan niet opportuun is. Indien na de begeleiding een significante verstoring lijkt aangesneden te zijn of voor andere redenen een archeologisch relevant vlak ontbreekt kan worden besloten om eerst een aantal profielputten aan te leggen op de niet bebouwde delen van het terrein teneinde na te gaan of hier wel nog een archeologisch relevant bodemarchief aanwezig is en/of om de mogelijke verstoring in kaart te brengen.

Blijkt het projectgebied geen relevant archeologisch bodemarchief (meer) te kunnen bezitten dan kan het terrein (of delen ervan) worden vrijgegeven. Indien dit wel het geval is kan worden overgeschakeld tot het aanleggen van de proefsleuven.

2.3.5 Onderzoekstechnieken

Het proefsleuvenonderzoek

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk (versie 4.0) hoofdstuk 8.6. Het doel van een proefsleuvenonderzoek is om gefundeerde uitspraken te formuleren over de eventuele archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

De proefsleuven hebben een breedte van 2 m en worden met een noordwest-zuidoost oriëntatie aangelegd. Dit om een praktische uitvoering te bevorderen door de sleuven parallel met de langste perceelsgrens aan te leggen. De proefsleuven worden aangelegd in een vast grid. Het betreft parallelle raaian van ononderbroken proefsleuven met een maximale tussenafstand van 15 m ten opzichte van elkaar, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven. Het voorstel tot de inplanting van de sleuven voorziet 3 proefsleuven die over de volledige lengte van het projectgebied worden aangelegd (fig. 2.4). Met het voortschrijdend inzicht van de werfbegeleiding kunnen echter bepaalde zones uitgesloten worden van het vervolgonderzoek.

De sleuven worden uitgegraven tot op het eerste leesbare archeologische niveau. Deze afgraving gebeurt machinaal met behulp van een graafbak zonder tanden. Kijkvensters worden aangelegd om een spoor of concentratie van sporen waarvan de interpretatie en de waardering niet onmiddellijk is, beter te kunnen onderzoeken en om een schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren. Kijkvensters worden, afgezien van hun ligging, afmeting en vorm, op dezelfde wijze als proefsleuven aangelegd.

De dekkingsgraad is van die graad dat hij toelaat om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein, en bedraagt als uitgangspunt 12,5%. Deze dekkingsgraad wordt opgedeeld in 10% sleuven en 2,5% kijkvensters. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen. De proefsleuven vertonen onderling een regelmatige, ruimtelijke spreiding.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

2.3.6 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.

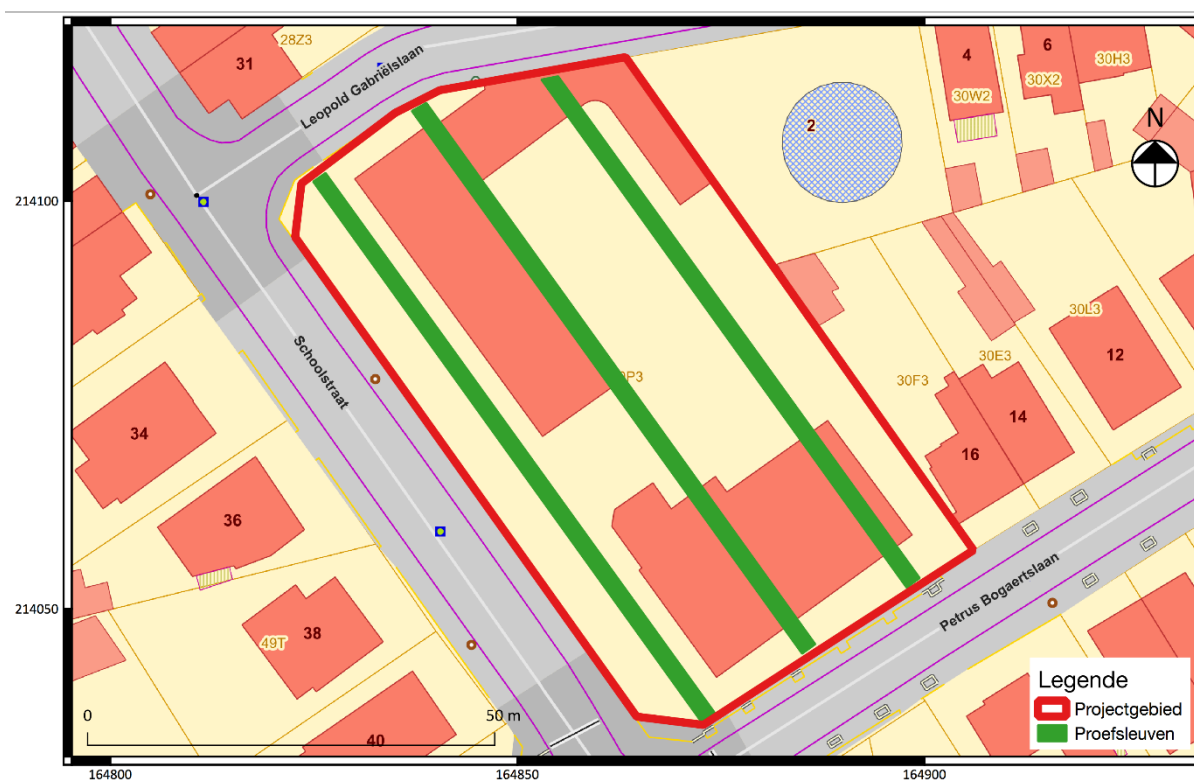

Fig. 2.4: Voorstel tot inplanting van de sleuven.

Bibliografie

VAN MIERLO T. 2017: *Eugeen Dierckxlaan 15, Schilde. Een Archeologienota*. Vlaams Erfgoed Centrum bvba, Brugge.

ARCKENS M, BECKERS C. & DE BEENHOUWER J. 2019: *Archeologienota Schilde Van de Wervelaan 70-76. Resultaten van het archeologisch vooronderzoek*. FODIO, Wijnegem.

Websites (geraadpleegd in april 2020)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<https://geo.onroenderfgoed.be>

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

www.kbr.be

<https://www.google.be/maps>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/14149>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13702>

www.agiv.be